ΟΙ ΜΕΓΑΛΟΙ ΠΟΙΗΤΑΙ — ΤΟΥ ΛΕ ΠΕΛΕΤΙΕ

Η ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΗ ΖΩΗ ΤΟΥ ΒΕΡΛΑΙΝ

(Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου)

ΠΟ πίσω πάλι ἀκολούθησε τοὺς δυὸ φίλους ἡ μητέρα τοῦ Βερλαίν.

Σὲ μιὰ στιγμή, ὁ Βερλαίν γύρισε πρὸς τὸν Ρεμπὼ καὶ κάτι τοῦ εἶπε, τὸ ὁποῖο ἐκεῖνος παρεξήγησε. 'Ο Βερλαίν τοῦ εἶπε ὅτι, θ' αὐτοκτονοῦσε ἐπὶ τόπου, κ' ὁ Ρεμπὼ νόμισε ὅτι τὸν ἀπειλοῦσε πάλι.

Καθὼς μάλιστα εἶδε τὸ Βερλαίν νὰ ψάχνη τὴν τσέπη τοῦ σακκακιοῦ του, φοβήθηκε κ' ἄρχισε νὰ τρέχη μὲ ὅλη του τὴ δύναμι.

'Ο Βερλαίν τὸν πῆρε τὸ κατόπιν.

Κι' ἄξαφνα ὁ Ρεμπὼ εἶδε ἕναν ἀστυφύλακα...

Καὶ τότε — τί εἰρωνεία ! — ὁ Ρεμπώ, ὁ ἐχθρὸς τῶν νόμων, κατέφυγε σ' αὐτὸν τὸν ἀστυφύλακα, γιὰ νὰ τοῦ ζητήση προστασία !... 'Ο Ρεμπώ, ὁ ὁποῖος περιφρονοῦσε τοὺς ἀνθρώπους ὡς ἀνάνδρους κ' ἀθλίους, κατέδυε καὶ παρέδιδε τὸν φίλο του !...

'Ο ἀστυφύλακας συνέλαβε ἀμέσως τὸν Βερλαίν καὶ τὸν ὡδήγησε στὸ Τμῆμα...

Ἔπειτα ἀπὸ μιὰ ὥρα, ὕστερα ἀπὸ μιὰ σύντομη ἀνάκρισι, ὁ Βερλαίν προφυλακίσθηκε.

'Η κ. Βερλαίν κ' ὁ Ρεμπώ, ὁ ὁποῖος εἶχε ἐντωμεταξὺ χάσει τὸ τραῦνο του γιὰ τὸ Παρίσι, ἀφοῦ παρεκλήθησαν νὰ εἶνε στὴ διάθεσι τῆς δικαιοσύνης, ξαναγύρισαν μαζὺ στὸ ξενοδοχεῖο τοῦ Κουρτραί.

Αὐτὴ ἡ κοινὴ ἐπιστροφὴ τῆς μητέρας καὶ τοῦ φίλου τοῦ Βερλαίν, φαίνεται παράδοξη, ἔπειτ' ἀπ' ὅσα εἶχαν διαδραματισθῆ. Πάντως, ὁ Ρεμπὼ εἶχε ὡς δικαιολογία του τὸ ὅτι δέχτηκε δυὸ πυροβολισμοὺς χωρὶς νὰ ὑποβάλη μήνυσι. Ἐπίσης καὶ ἡ κ. Βερλαίν, ὅπως ἄλλωστε κ' ὁ Ρεμπώ, δὲν εἶχε ἀκόμα ἀκριβῆ ἀντίληψι τῶν σοβαρῶν συνεπειῶν, ποὺ μποροῦσε νὰ ἔχη ἡ σύλληψις τοῦ γιοῦ της.

* * *

Τὴ νύχτα τῆς 1ης Ἰουλίου ὁ Βερλαίν τὴν πέρασε στὸ κρατητήριο τῆς ἀστυνομίας, μαζὺ μ' ἕναν ἄλλο μέθυσο. Τὴν ἑπομένη τὸν μετέφεραν μὲ τὸ ἁμάξι τῶν φυλακῶν στὴ φυλακὴ τῶν Πετὶ-Κάρμ. Τὸν ἔκλεισαν ἐκεῖ μέσα, ἀφοῦ προηγουμένως τοῦ ἔδειξαν τὸ ἔνταλμα τῆς φυλακίσεώς του, ἐπάνω στὸ ὁποῖο ἦσαν γραμμένες, μεταξὺ τῶν ἄλλων, αἱ λέξεις : «Ἀπόπειρα δολοφονίας».

Βλέποντας αὐτὲς τὶς λέξεις, χαμογέλασε εἰρωνικά, γιατί κ' αὐτὸς ὁ ἴδιος δὲν εἶχε ἀκόμα συναίσθησι τῆς θέσεώς του. Κοινωνικῶς, ἠθικῶς, μιὰ βαθειὰ χρεωκοπία τὸν χώριζε ἀπὸ τὴν περασμένη του ζωή. Αὐτὸς δὲν ἔβλεπε ἀκόμα παρὰ τὸ δυσάρεστο μέρος τῆς περιπετείας, ὅπως τὰ γνωστὰ ἔντομα, ποὺ εἶχε ἁρπάξει στὸ κρατητήριο, τὴ στέρησι τῶν ἀνέσεών του, κλπ.

Στὴ φυλακὴ τῶν Πετὶ-Κάρμ, ὁ Βερλαίν ἄρχισε νὰ ζῆ σὰν τοὺς ἄλλους φυλακισμένους.

Μιὰ φορὰ τὴν ἡμέρα, μαζὺ μὲ τοὺς συγκρατουμένους του, κατέβαινε στὴ λιθόστρωτη αὐλὴ τῆς φυλακῆς, στὴ μέση τῆς ὁποίας ὑπῆρχε ἕνας κηπάκος μὲ κίτρινα ἄνθη.

Οἱ φυλακισμένοι προχωροῦσαν κατὰ ἡμήματα, κρατῶντας καθένας τὸν τενεκὲ τῶν ἀκαθαρσιῶν, τὸν ὁποῖο ἔπρεπε ν' ἀδειάσουν καὶ νὰ πλύνουν στὴ βρύση τῆς αὐλῆς. Ἔπειτα, κάτω ἀπὸ τὰ βλέμματα τῶν φυλάκων, ὁ περίπατος ἄρχιζε.

Κι' ὁ Βερλαίν ἔγραφε :

'Ανήκω κι' ἐγὼ σ' αὐτὸ τὸ χορό,
μὰ εἶμαι ὁποταγμένος
καὶ προετοιμασμένος
γιὰ ὅλες τὶς δυστυχίες...
....
Ἂς κατηνίσουμε φιλοσοφικά,
ἂς περιπατήσουμε
γαλήνια : Εἶνε γλυκὸ
τὸ νὰ μὴν κάνη κανεὶς τίποτε...

* * *

Ἐντωμεταξύ, ἔξω ἀπὸ τοὺς ψηλοὺς τοίχους τῆς φυλακῆς, ἡ μηχανὴ τῆς δικαιοσύνης εἶχε ἀρχίσει νὰ λειτουργῆ κανονικὰ καὶ ἀμείλικτα.

Στὶς 11 Ἰουλίου, ὁ ἀνακριτὴς Σέρστεβενς, ὁ ὁποῖος εἶχε ἀναλάβει τὴν ὑπόθεσι, ἄρχισε νὰ παίρνη διάφορες καταθέσεις. 'Ο Ρεμπώ, ἐντωμεταξύ, βλέποντας τὶς σκληρὲς συνέπειες τῆς ἀσυλλόγιστης καταγγελίας του, ἄρχισε νὰ μετανοῆ εἰλικρινὰ γιὰ ὅ,τι ἔκανε, νὰ προσπαθῆ νὰ ἀποδώση τὴν ἀπάπειρα τοῦ Βερλαίν στὴ μέθη του καὶ νὰ κάνη ὅ,τι μπορεῖ γιὰ νὰ ἐλαφρύνη τὴ θέσι του, μολονότι βρισκόταν κ' αὐτὸς στὸ νοσοκομεῖο, ὅπου ἐπρόκειτο νὰ ὑποστῆ τὴν ἐξαγωγὴ τῆς σφαίρας ποὺ τοῦ φύτεψε ὁ φίλος του στὸ χέρι.

Τέλος, στὶς 20 Ἰουλίου, ἔγινε ἡ ἐξαγωγὴ κι' ὁ Ρεμπώ, ἐγκαταλείποντας τὸ νοσοκομεῖο, ξαναγύρισε στὸ Σαρλεβίλ, τὴν πατρίδα του. Δὲν βρῆκε ἐκεῖ τὴ μητέρα του, ἡ ὁποία εἶχε πάει στὸ Ρός. Μπῆκε στὸ σπίτι του, ρίχτηκε σὲ μιὰ καρέκλα κ' ἄρχισε νὰ ὁλοιόζη :

—Βερλαίν !... Βερλαίν !...

Τὴν ἄλλη μέρα ἐγκαταστάθηκε στὴ σοφίτα, ποὺ ἀποτελοῦσε τὸ συνηθισμένο του καταφύγιο, κ' ἐκεῖ συμπλήρωσε τὴν περίφημη σειρὰ τῶν πεζῶν του ποιημάτων, τὴ γνωστὴ μὲ τὸν τίτλο «Μιὰ ἐποχὴ στὴν Κόλασι», ποὺ ἀποτελεῖ ἕνα ἀπὸ τὰ μεγαλείτερα μνημεῖα τῆς Γαλλικῆς φιλολογίας

'Η μητέρα τοῦ Βερλαίν, ἐπειδὴ ἦταν ἀποφασισμένη νὰ μείνη στὶς Βρυξέλλες μέχρι τῆς δίκης, εἶχε νοικιάσει ἕνα δωμάτιο στὸ προάστειο Ἰξέλ. Καθε μέρα δε πήγαινε κ' ἔβλεπε στὴ φυλακὴ τὸν Πωλ, τὸν ἀγαπημένο της μοναχογιό, τὸν ὁποῖον, παρ' ὅσα κι' ἂν εἶχε κάνει, τὸν λάτρευε πάντα, ὅπως ὅταν ἦταν παιδάκι.

'Ο Πὼλ τὴν ἑπομένη τῆς συλλήψεώς του, εἶχε γράψει μιὰ ἐπιστολὴ στὸν Βίκτωρα Οὐγκώ, γιὰ νὰ τὸν παρακαλέση νὰ μεσολαβήση στὴ Ματθίλδη γιὰ τὴ συμφιλίωσί τους. 'Η ἀπάντησις τοῦ μεγάλου ποιητοῦ ἔφτασε στὴ φυλακὴ κ' ἔγραφε τὰ ἑξῆς :

«Δυστυχισμένε μου ποιητή,

Θὰ δῶ τὴ θελκτικὴ σύζυγό σας καὶ θὰ τῆς μιλήσω εἰνοϊκὰ γιὰ σᾶς. Ἐξορκίζοντάς την στ' ὄνομα τοῦ γλυκοῦ σας παιδιοῦ. Θάρρος καὶ ξαναγυρίστε νὰ συνέλθετε.

Βίκτωρ Οὐγκώ»

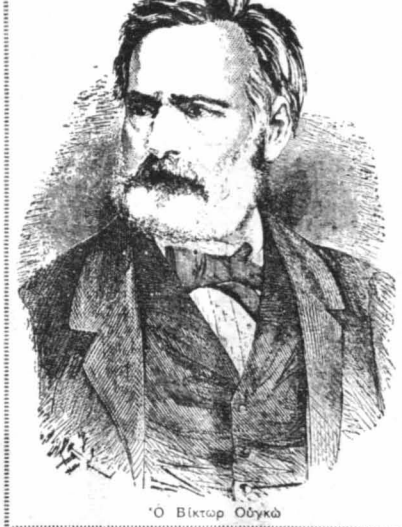

'Ο Βίκτωρ Οὐγκώ

Αὐτὴ ἡ σύντομη ἐπιστολὴ ἔγινε ἀφορμὴ ἐξαιρετικῶν εὐνοιῶν γιὰ τὸν Βερλαίν. 'Ο ἴδιος ὁ διευθυντὴς τῶν φυλακῶν τὸν προσκάλεσε, τὸν ἀποκάλεσε «Κύριο», διέταξε τὴ μεταφορά του σ' ἕνα ἀπὸ τὰ καλύτερα κελλιὰ τῆς φυλακῆς καὶ τοῦ ἐπέτρεψε νὰ τοῦ φέρνουν φαγητὸ ἀπ' ἔξω.

Ἐν ωμεταξύ, ἡ μέρες περνοῦσαν. 'Η ἀνάκρισις τελείωσε κ' ὁ Βερλαίν παρεπέμφθη στὸ Κακουργιοδικεῖο, κατηγορούμενος ἐπὶ ἀποπείρᾳ φόνου.

'Η δίκη ἔγινε στὶς 8 Αὐγούστου.

Μὰ καὶ τὴν ἐπίσημη αὐτὴ ἡμέρα ἀκόμα, ὁ Βερλαίν δὲν φανόταν νάχη ἀντιληφθῆ πόσο ἀπελπιστικὴ ἦταν ἡ θέσις του. Ἦταν σαν ἕνας ξένος στὴν ἴδια του τὴ δίκη καὶ διασκέδαζε μὲ τὸ θέαμα ποὺ παρουσίαζε ἡ αἴθουσα τοῦ δικαστηρίου.

'Η ἀπόφασις ὅμως τῶν δικαστῶν τὸν ἔβγαλε ἀπὸ τὴν ὀνειροπόλησί του : Δυὸ ἐτῶν φυλάκισις καὶ 200 φράγκα πρόστιμο !... Μεγαλείτερη ποινὴ δὲν μποροῦσε νὰ ἐπιβληθῆ στὴν περίπτωσι τῆς δικῆ του. Οἱ δικασταὶ εἶχαν ἐξαντλήσει ὅλη τὴν αὐστηρότητά τους.

Μπρὸς στὸ ἀκροατήριο ὁ Βερλαίν ἔδειξε καλὴ στάσι.

Μὰ στὸν ἀντιθάλαμο τοῦ δικαστηρίου κατάλαβε ξαφνικὰ ὅτι ἡ ἀπόφασις ποὺ εἶχε ἐκδοθῆ ἀφωρροῦσε αὐτὸ τὸν ἴδιο. Τότε ἄρχισε νὰ κλαίη σὰν παιδί, τόσο, ὥστε οἱ ἀστυφύλακες ποὺ τὸν συνώδευαν προσπάθησαν μὲ γλυκὰ λόγια νὰ τὸν παρηγορήσουν. Κι' ἔτσι ξαναγύρισε στὴ φυλακή του, ὄχι πειὰ ὡς προφυλακισμένος, ἀλλὰ ὡς κατάδικος.

* * *

Στὶς 25 Ὀκτωβρίου ὁ Βερλαίν μετεφέρθη στὶς φυλακὲς τοῦ Μόνς. Ἐκεῖ τοῦ ἔκαναν ντούς, τὸν κούρεψαν καὶ τὸν ξύρισαν. Τοῦ φόρεσαν μιὰ πρασινωπὴ στολή, ξυλοπάπουτσα στὰ πόδια καὶ στὸ κεφάλι ἕνα πέτσινο κασκέτο. Τοῦ κρέμασαν ἀκόμη στὸ στῆθος καὶ μιὰ μετάλλινη πλάκα, μὲ τὸν ἀριθμό του ὡς καταδίκου.

Στὴ φυλακὴ αὐτή, ἐπειδὴ ἔδειξε καλὴ διαγωγή, τοῦ ἐπέτρεψαν νὰ διαβάζη καὶ νὰ γράφη. Ἔτσι διάβασε διάφορα ρομάντσα, ποὺ τὰ διάλεξε ἀπὸ τὴ βιβλιοθήκη τῆς φυλακῆς καὶ κατόπιν ὁλόκληρο τὸν Σαΐξπηρ. Εἶχε σκοπό, ὅπως ἔλεγε, νὰ γίνη, ὅταν θἀβγαινε ἀπὸ τὴ φυλακή, ἔμπορος μεταφράσεων, ἂν ὄχι νὰ ἱδρύση ἐκδοτικὸ οἶκο. Ἐπίσης ἔκανε καὶ διάφορα σχέδια γὰ γράψη θεατρικὰ ἔργα.

Μιὰ μέρα τοῦ Μαΐου τοῦ 1874, ὁ διευθυντὴς τῆς φυλακῆς μπῆκε στὸ κελλὶ τοῦ καταδίκου ποιητοῦ. Ἦταν ἐντεταλμένος ν' ἀνακοινώση στὸν ποιητὴ τὴν ἀπόφασι, διὰ τῆς ὁποίας τὸ Κακουργιοδικεῖο τοῦ Σηκουάνα ἐχώριζε ἀπὸ κοίτης τοὺς συζύγους Βερλαίν, ἀναθέτοντας τὴ φροντίδα τοῦ παιδιοῦ τους στὸν πατέρα.

'Ο ποιητής, κλαίγοντας, σωριάστηκε στὸ κρεββάτι του. 'Ο διευθυντὴς τὸν χτύπησε τότε φιλικὰ στὸν ὦμο κ' ἔφυγε.

('Ακολουθεῖ)